

gemeente Zaanstad
Informatie John Bijl

Notitie

AAN	Leden van de raad
KOPIE AAN	Burgemeester Hamming
VAN	Informatie John Bijl
DOORKIESNUMMER	
DATUM	12 april 2022
AANTAL PAGINA'S	4
ONDERWERP	Verslag informatie

Geachte leden van de raad,

Met de uitspraak van de kiezer op 16 maart jongstleden heeft u het mandaat gekregen vorm te geven aan de toekomst van Zaanstad. Een niet te onderschatten verantwoordelijkheid — die u gelukkig niet alleen hoeft uit te voeren.

Van de ene kant wordt u altijd bijgestaan door de inwoners van de gemeente. Ze zullen u ook de komende vier jaar voorzien van gevraagd en ongevraagd advies, commentaar en ideeën. Anderzijds wordt u bijgestaan door het college. Belast met het dagelijks bestuur van de gemeente is het 't B&W dat invulling geeft aan de door u gestelde beleidskaders en de door u te voeren debatten ondersteunt met 'alle inlichtingen die [u] voor de uitoefening van [uw] taak nodig heeft', zoals de Gemeentewet het zegt. Als hoogste orgaan in het gemeentebestuur, hoort het bij uw taak vorm en ruimte te geven aan beide samenwerkingen.

De afgelopen weken heb ik u mogen begeleiden in de eerste fase van de zoektocht naar een nieuw te benoemen college. Deze fase begon met gesprekken met alle dertien fracties van de Zaanse raad. We spraken steeds zo'n anderhalf uur over die toekomst, maar vooral over de gewenste verhoudingen in het gemeentebestuur. Ik dank u voor deze prettige, voor mij leerzame gesprekken. Het gevoel blijft me bij dat we in onze gesprekken openhartig hebben kunnen spreken over Zaanse politiek, maar vooral *hoe* in Zaanstad politiek wordt bedreven.

Ik kan deze gesprekken duiden als een reactie op het verleden. U allen wilt het duidelijk anders dan het de afgelopen bestuursperioden is gegaan. Een open bestuurscultuur waar de raad en het college helder zijn in hun eigenstandige verantwoordelijkheden en daar op voorhand verwachtingen over uitspreken. Dat vraagt een raad die middels onderling debat afwegingen maakt over beleid: *inhoudelijk*, *inzichtelijk* en *invoelbaar*. Zo'n raad vertegenwoordigt niet alleen de inwoners van Zaanstad op papier, maar ook in woord —

door invulling te geven aan de verschillen in meningen en ideologieën die ook in de samenleving bestaan. Zo'n raad ontwikkelt gezag om als bestuursorgaan afwegingen te maken in plaats van de strijd of polarisatie te voeden, die onze samenleving parten speelt.

In alle gesprekken komt deze wens naar boven, naast de politieke prioriteiten met betrekking tot woningbouw, invulling geven aan een participatieve agenda, mobiliteit en bereikbaarheid, klimaatadaptatie en energietransitie en het tegengaan of bestrijden van een (economische) tweedeling in de Zaanse samenleving.

Niet iedere fractie denkt er hetzelfde over welke vorm van samenwerking tussen raad en college dit vraagt. Als grootste gemene deler is er een brede overeenkomst voor een samenwerkingsvorm: een college met een eigen politieke opdracht, aangevuld met het organiseren van een raadsbrede agenda, waar de raad zijn eigen verantwoordelijkheden invult.

Na de gesprekken concludeer ik dat de fracties van POV, PvdA, VVD, ROSA, GroenLinks en CDA onderling vergelijkbare gedachten delen hoe de samenwerking tussen raad en college vruchtbaar vorm te geven. Daarnaast is er tussen deze fracties *commitment* dit met elkaar te doen. Tot slot geeft deze samenstelling een brede vertegenwoordiging in de raad en biedt het de mogelijkheid tot een gebalanceerde vertegenwoordiging in het college. Ik ben er zeker van, dat deze fracties de voorwaarden kunnen scheppen voor een college dat een vruchtbare en interactieve samenwerking zoekt met de raad, en kandidaat-bewindspersonen aan u voordraagt die aan de slag kunnen met de nodige voordrachten én de raad bij staan in beleidsvorming en uitvoering van de controlerende taak.

Ik adviseer u dan ook deze fracties toe te staan een formatieproces te starten. Zij vormen een coalitie die het college steunt. Dit college zou de opdracht moeten krijgen naast een (hopelijk breder gedragen) collegeprogramma de raad te ondersteunen in het vormen van een eigen agenda. Een van de thema's op deze raadsbrede agenda kan het ontwikkelen van een participatiebeleid zijn; een uitgelezen onderwerp om de volksvertegenwoordiging hier zijn rol als volksvertegenwoordiging op te pakken. Het kan de betrokkenheid van inwoners stroomlijnen en, zeker zo belangrijk, de tijdigheid van participatieve trajecten beter maken. Goede participatie vraagt ook goede planning: in tijd én in verwachtingen.

In onze gesprekken noemden meerdere fracties andere grotere en minder grote thema's waar de raad zelf de handschoen van de kiezer op kan pakken. Sommigen daarvan maken onderdeel uit van grotere opgaven of betreffen beleidsterreinen waar de gemeente geen eigenstandige zeggenschap heeft. Andere kennen een hogere urgentie, waardoor ze wellicht minder geschikt zijn om een (nieuw) proces van beleidsvorming te starten. Ik zou de formerende fracties willen vragen te gaan onderzoeken welke (deel)onderwerpen geschikt zijn om – naast de opdracht aan het college voordrachten aan de raad voor te leggen – een voor de raad gezamenlijk proces van beleidsvorming te starten.

Daarnaast zou ik u willen uitdagen een proces van toekomstoriëntatie te starten. In onze gesprekken viel op dat de actuele politieke dossiers zich op relatief korte termijn afspelen. Ik zou vooral de raad willen vragen een traject te starten voor een oriëntatie op de toekomst van Zaanstad. Politiek is immers niets anders dan het vormgeven aan de toekomst, met erkenning dat we er over van mening verschillen wat deze moet zijn. En hoe daar te komen.

Wat wilt u voor gemeente zijn? Hoe ontwikkelt de populatie zich? Wat is de positie in de regio? Hoe is de balans tussen werk, wonen en leven gebalanceerd? De vraag naar een nieuwe politieke cultuur biedt u een uitgelezen kans een gesprek te starten over de toekomst van de gemeente. Ik ben ervan overtuigd dat u hier mee investeert in de rol van de raad in het beleidsvormingsproces, als ook in de democratie *an sich*.

De in deze brief genoemde partijen hebben aangegeven een college te willen formeren dat u bijstaat in dit proces. Naast hun taak het dagelijks bestuur van de gemeente uit te voeren. Daar ligt overigens genoeg werk. De afgelopen bestuursperiode heeft de raad veel

beleidskaders vast gesteld. Ondermeer de woonvisie, de maatschappelijke visie en het Zaans mobiliteitsplan liggen klaar.

Ik adviseer het startende college deze bestuursperiode samen met de raad de uitvoering ter hand te nemen, versterkt met programmapunten aangedragen uit de collegevormende fracties. Dat is meer dan beheer. De vertaling van beleidskaders naar uitvoering vraagt detaillering en aanscherping. Het college zal de komende periode menigmaal u om die verduidelijking vragen, om zo in samenspraak tussen raad en college het beoogd maatschappelijk effect van het te voeren beleid beter te formuleren. Dit moet de raad ook in staat stellen zijn controlerende taak uit te voeren, deze is immers primair gericht op de mate waarin het te voeren beleid het beoogd maatschappelijk effect in staat is te behalen of, na de uitvoering, heeft behaald.

Mijn laatste advies aan de formerende fracties betreft bestuurlijke reflectie. Ik herhaal het in deze brief graag als een advies aan ook u. Veranderingen gaan zelden vanzelf, zeker niet wanneer deze door meerdere personen en organen met verschillende in elkaar samenhangende verantwoordelijkheden moet worden doorgemaakt. Ik raad u aan als raad, maar ook met het college op gezette tijden uw samenwerking in het gemeentebestuur te bespreken en te evalueren om tot verbetering te komen. Uw werk, de gemeente besturen, is complex genoeg. Het vraagt dat u ook verwachtingen met elkaar deelt en na afloop bespreekt. Dezelfde openhartigheid (en kwetsbaarheid) die ik in onze gesprekken ervoer zal u bijstaan om ook deze evaluaties goed uit te kunnen voeren en van elkaar te leren. Met uw welnemen, zal ik de ondersteuners van raad en college – griffier, secretaris en uw burgemeester – vragen u bij te staan in de planning en vormgeving van deze evaluatiemomenten – formeel en informeel.

De leden van het college zullen voor hun werk maar ook voor dit proces ondersteund worden door de ambtelijke organisatie. Ik hoop dat u hen de tijd wilt geven om dit goed op te zetten. Zoals u weet, kampt de ambtelijke organisatie met personele tekorten. De organisatiestructuur wordt versterkt om integraliteit en toekomstperspectief beter in dagelijks beleid terug te laten komen. En de huidige financiële situatie, mede (en wellicht vooral) veroorzaakt door langdurig tekort schietende financieringsstructuur die het Rijk voor gemeenten hanteert, noopt tot bestuurlijke bescheidenheid.

Maar zelfs binnen deze kaders zijn er kansen: bestuurlijke én politieke. In uw wens het samenspel in het gemeentebestuur ter hand te nemen heeft u de mogelijkheid de slagvaardigheid van de gemeentelijke overheid te vergroten, maar ook als gezamenlijke gemeenbestuurders samen met de inwoners de toekomst van Zaanstad vorm te geven. Het zou wel eens nooit meer hetzelfde kunnen zijn.

Met hartelijke en dankbare groet,

John Bijl

John Bijl aan de slag als informateur in Zaanstad

De Partij voor Ouderen en Veiligheid (POV) heeft John Bijl gevraagd en bereid gevonden om als informateur de eerste stappen te zetten om te komen tot een coalitie in Zaanstad. Hij gaat vanaf volgende week met alle dertien partijen uit de gemeenteraad in gesprek en brengt daarna verslag uit aan alle partijen tijdens een openbare bijeenkomst in de raadzaal.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen in Zaanstad werd de POV de grootste partij. Tijdens het duidingsdebat op dinsdag 22 maart kreeg de partij het vertrouwen van de andere politieke partijen om het voortouw te nemen bij de formatie.

Harrie van der Laan, fractievoorzitter POV: 'Voor de POV is het heel belangrijk dat er een coalitie komt met een ruime en gebalanceerde vertegenwoordiging uit de raad. Dat kwam ook duidelijk naar voren in het duidingsdebat. Wat ons betreft maken zowel partijen links als rechts van het midden deel uit van die coalitie. Op deze manier kan er constructief worden samengewerkt met de gehele gemeenteraad. De informateur krijgt dan ook de opdracht om met dit uitgangspunt te onderzoeken hoe en onder welke voorwaarden een college kan worden gevormd'.

Vanaf komende week vinden gesprekken plaats met alle 13 raadsfracties. Van der Laan: 'De informateur onderzoekt in deze gesprekken welke fracties bereid zijn het verdere proces van collegevorming op te pakken. Ook is aandacht voor welke thema's daarvoor in de coalitie-onderhandelingen moeten worden besproken. De informateur brengt ook verslag uit welke thema's de komende periode raadsbreed op de agenda kunnen komen. Op basis van de gesprekken brengt hij een advies uit over het betrekken van de samenleving en de maatschappelijke partners bij deze thema's. Het uitgangspunt is om een coalitie met minder partijen te realiseren dan op dit moment.'

John Bijl is gespreksleider, publicist en directeur van het Periklesinstituut. Hij begeleidt gemeenteraden in het verbeteren van het debat en het politieke proces. Hij is deskundige in het organiseren van het samenspel tussen gemeenteraad en college. Met zijn inzet helpt hij gemeenteraden om hun positie te versterken.